

Vímuefnaneysla unglunga sem koma til meðferðar á Stuðla

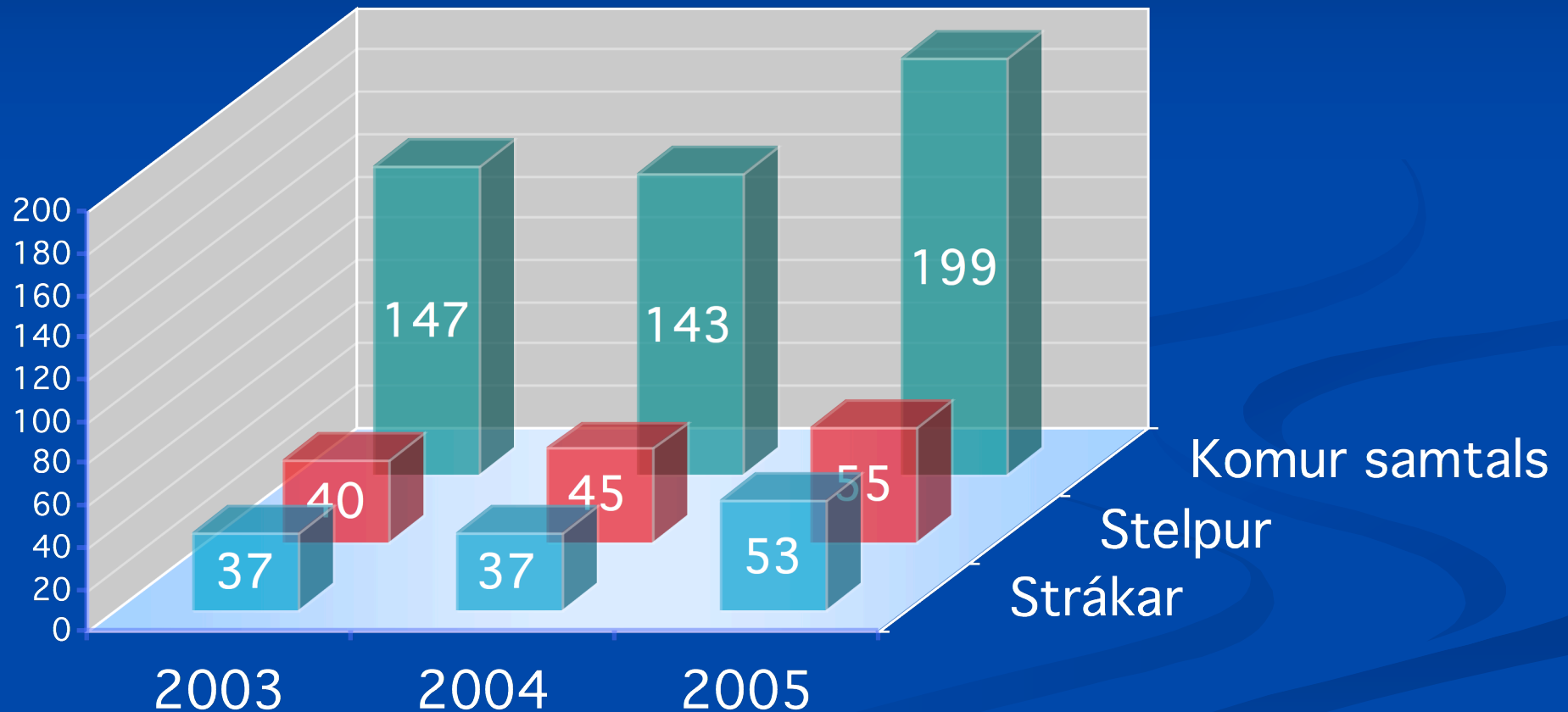
Halldór Hauksson yfirsálfræðingur

Fjöldi á lokaðri deild 2003-2005

Gæsla og mat, 5 pláss

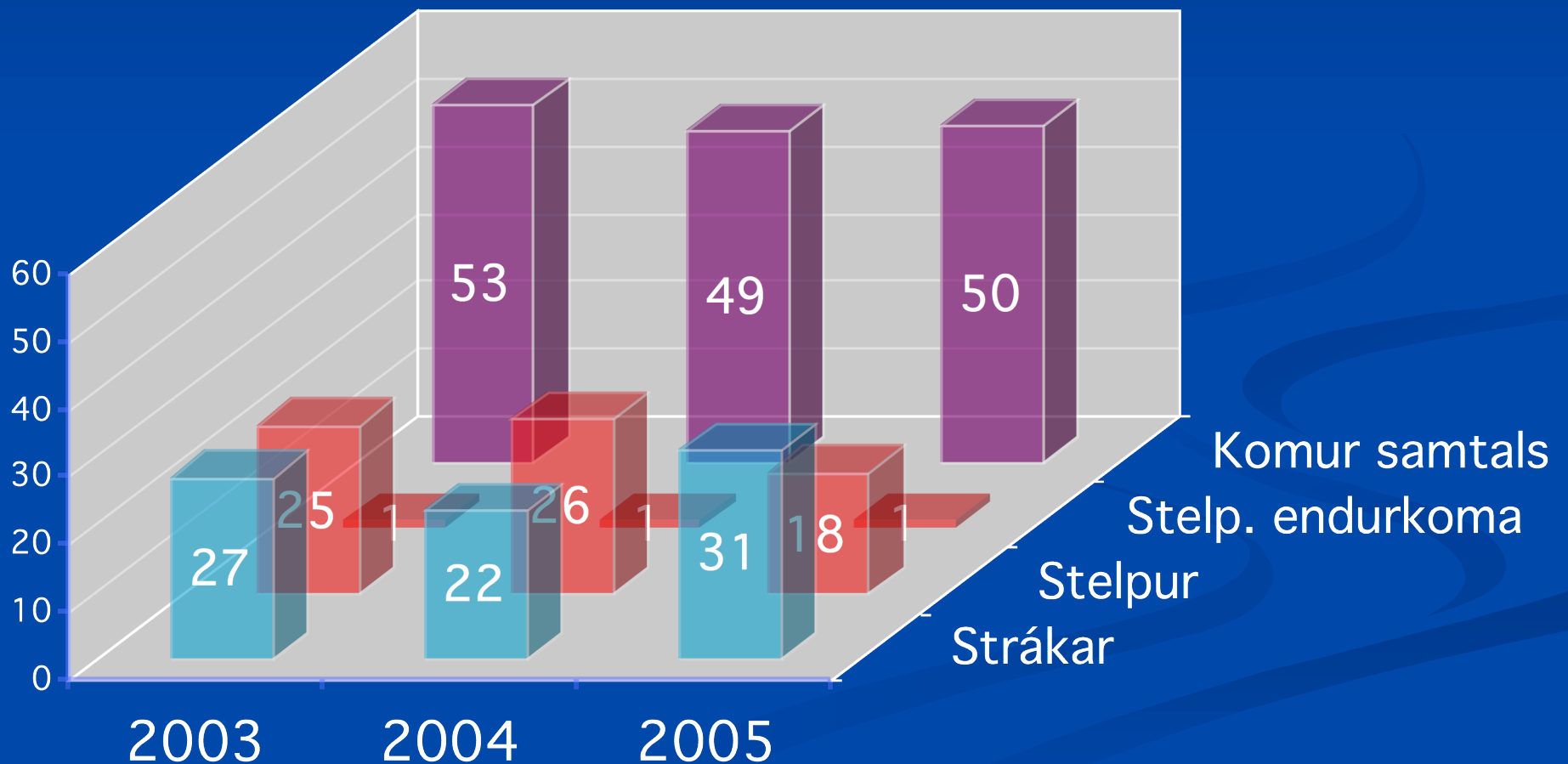
Meðalvistunartími 4,5 - 5,4 dagar

Fjöldi á meðferðardeild 2003-2005

Greining og meðferð, 8 rými

Meðalvistunartími 6,4 - 6,8 vikur

Meðferðardeild 2000-2005

Tölur í svigum merkja komur (fjöldi vinstana),
þ.e. árið 2003 innskrifuðust 25 stúlkur 26 sinnum osfv.

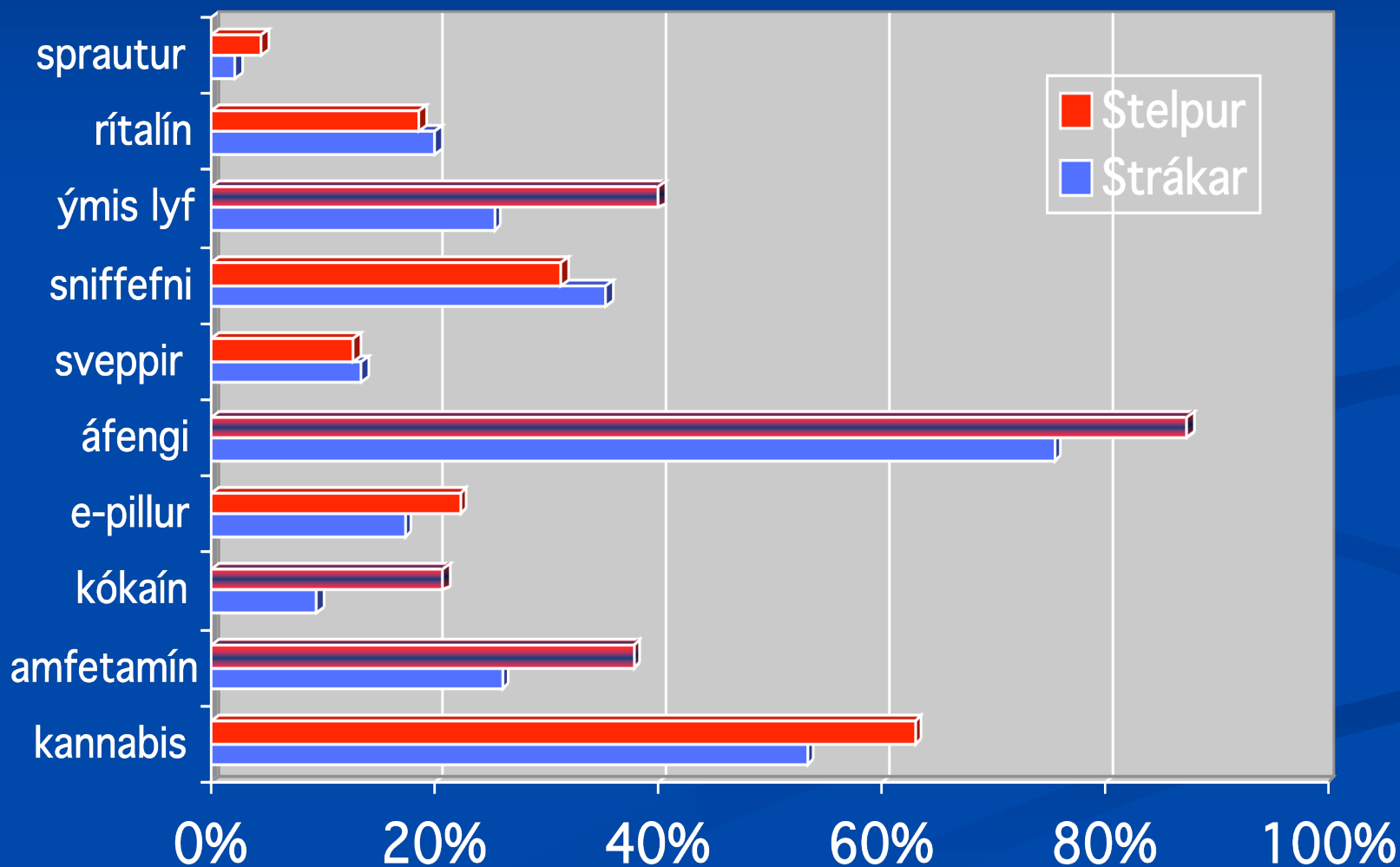
Ártal	komur	piltar	stúlkur	meðalaldur
2000	43	25	18	15,2 ára
2001	40	23	17	15,2 ára
2002	50	22	27 (28)	15,0 ára
2003	53	27	25 (26)	15,3 ára
2004	49	22	26 (27)	15,3 ára
2005	50	31	18 (19)	15,0 ára
Samtals	285	150	131 (135)	

Vímuefnakönnun

- Skriflegt verkefni á Stuðlum um notkun tóbaks og vímuefna. Ráðgjafi fer yfir svörin og ræðir við skjólstæðinginn sem fær það markmið að greina foreldrum sínum frá stöðunni
- Spurt er:
 - Hversu oft notað (um ævina)?: Aldrei, 1-2 skipti, 3-10 skipti, 11-20 skipti, oftar en (>) 20 skipti
 - Hvenær prófað fyrst? Hversu lengi notað? Á hvaða tímabilum mest notað?
 - Hvað oft í síðsta mánuði (fjöldi daga)?
 - Hvað oft þegar mest var (daglega, oftar en vikulega, vikulega, sjaldnar)?
 - Hvað oft á dag?

Hlutfall unglunga í meðferð árin 2000-2005 (N=285) sem höfðu notað lögleg og ólögleg vímuefni oftar en tvisvar um ævina.

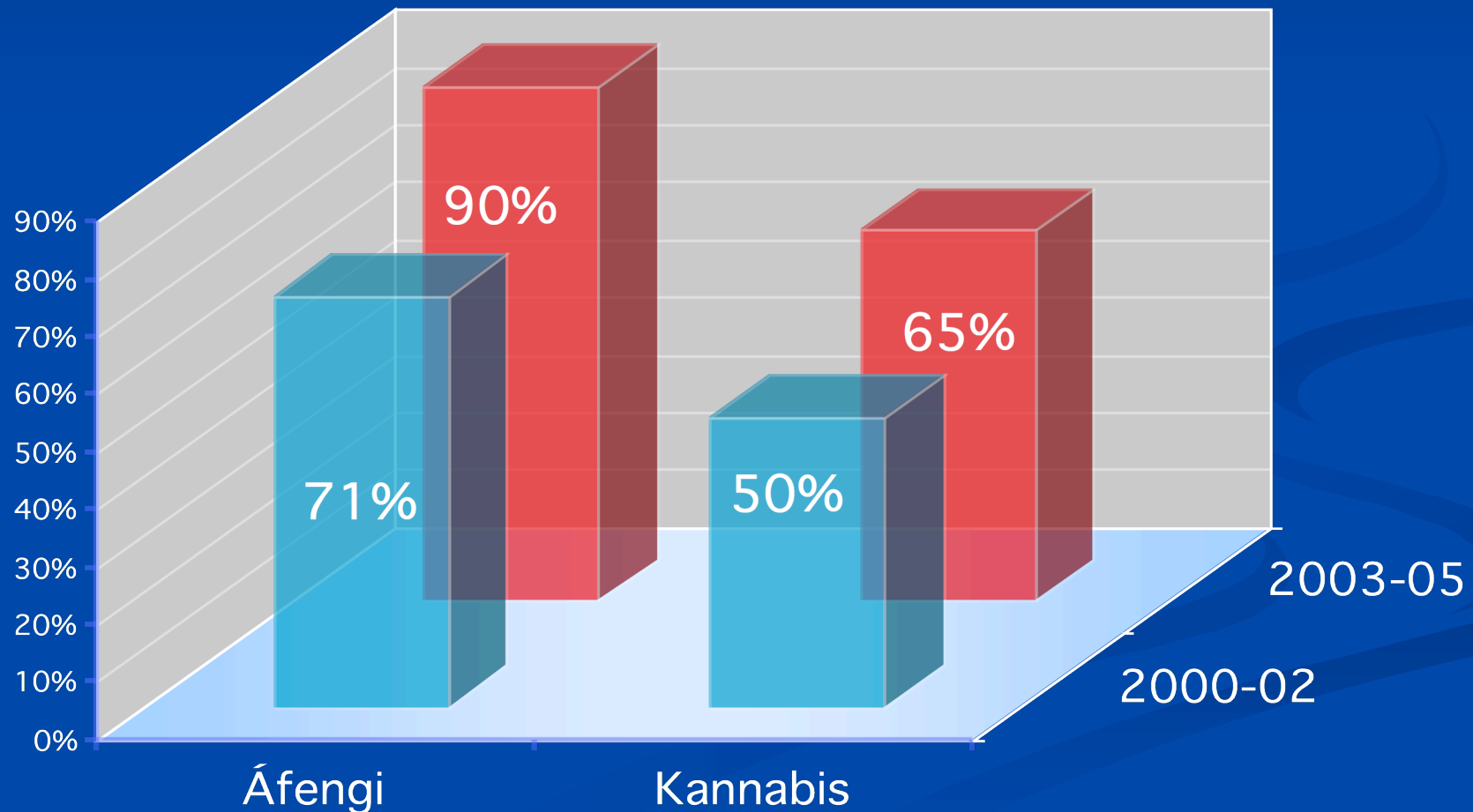
Stúlkur nota marktækt meira af amfetamíni, kókaíni, áfengi og ýmsum lyfjum

Aukning eða minnkun?

- Á tímabilinu 2000-2005 höfðu marktækt fleiri stúlkur en drengir notað áfengi, amfetamín, kókaín og ýmis læknislyf (sem vímugjafa) oftari en tvisvar um ævina
- Tímabilið 2000-2002 borið saman við tímabilið 2003-2005: Fjöldi pilta og stúlkna sem höfðu notað áfengi og kannabisefni oftari en tvisvar um ævina eykst á seinna tímabilinu, aðallega í hópnunum 14-15 ára. Ekki kemur fram marktækur munur á öðrum efnum, þ.e. hvorki marktæk aukning né minnkun

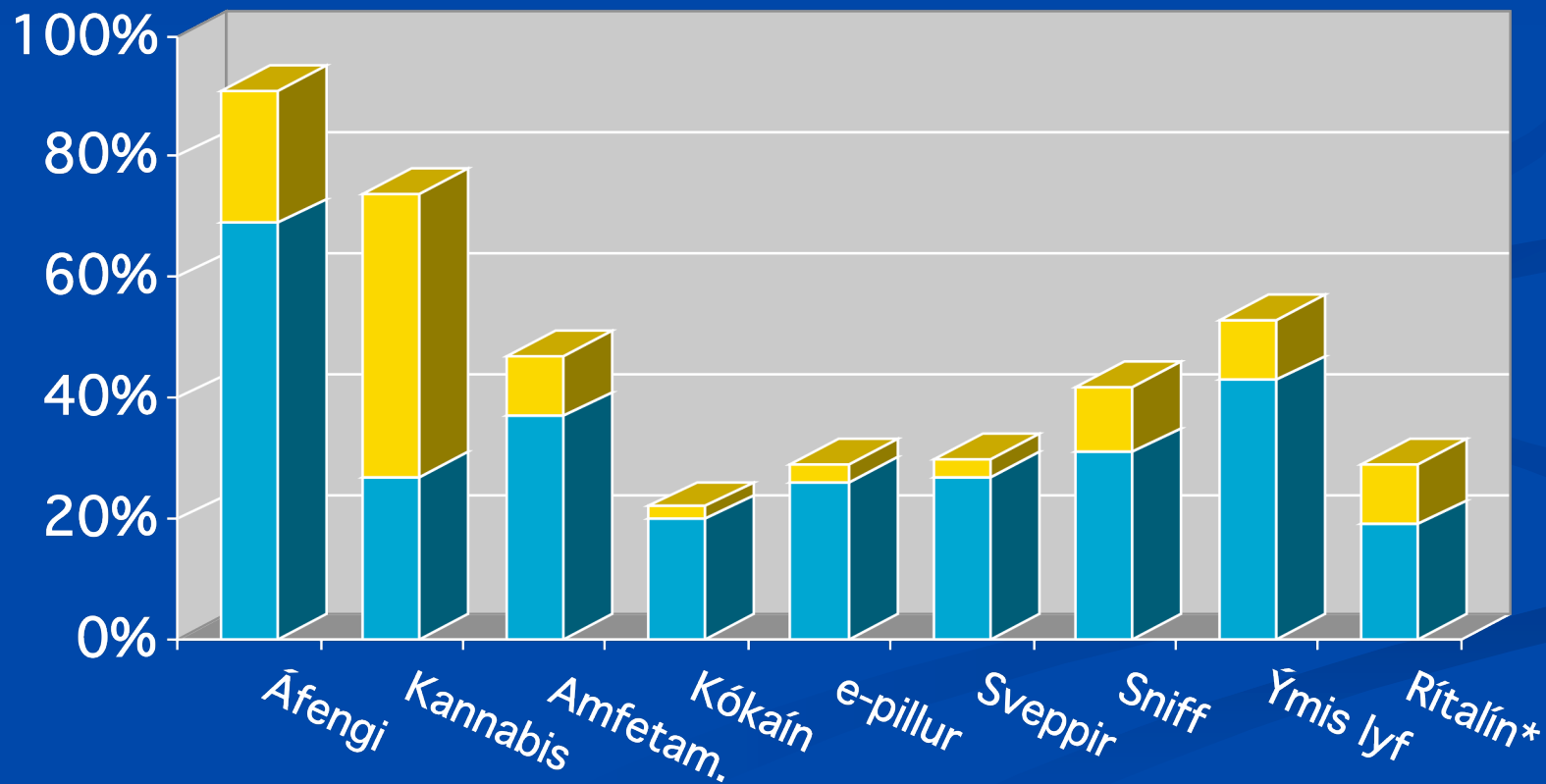
Neysla (notað oftár en tvisvar um ævina) eykst á áfengi og kannabis á tímabilinu 2003-2005 miðað við tímabilið 2000-2002

Hvernig eru efnin notuð?

Hlutfall þeirra sem nota oftast en vikulega eða daglega, m.v. alla sem hafa prófað 1 skipti eða oftast um ævina (2003-05, N=152)

- Oftast en vikulega eða daglega
- Vikulega, sjaldnar eða svara ekki

Meðferðardeild: Tóbaksreykingar 2003-2005 (N=152)

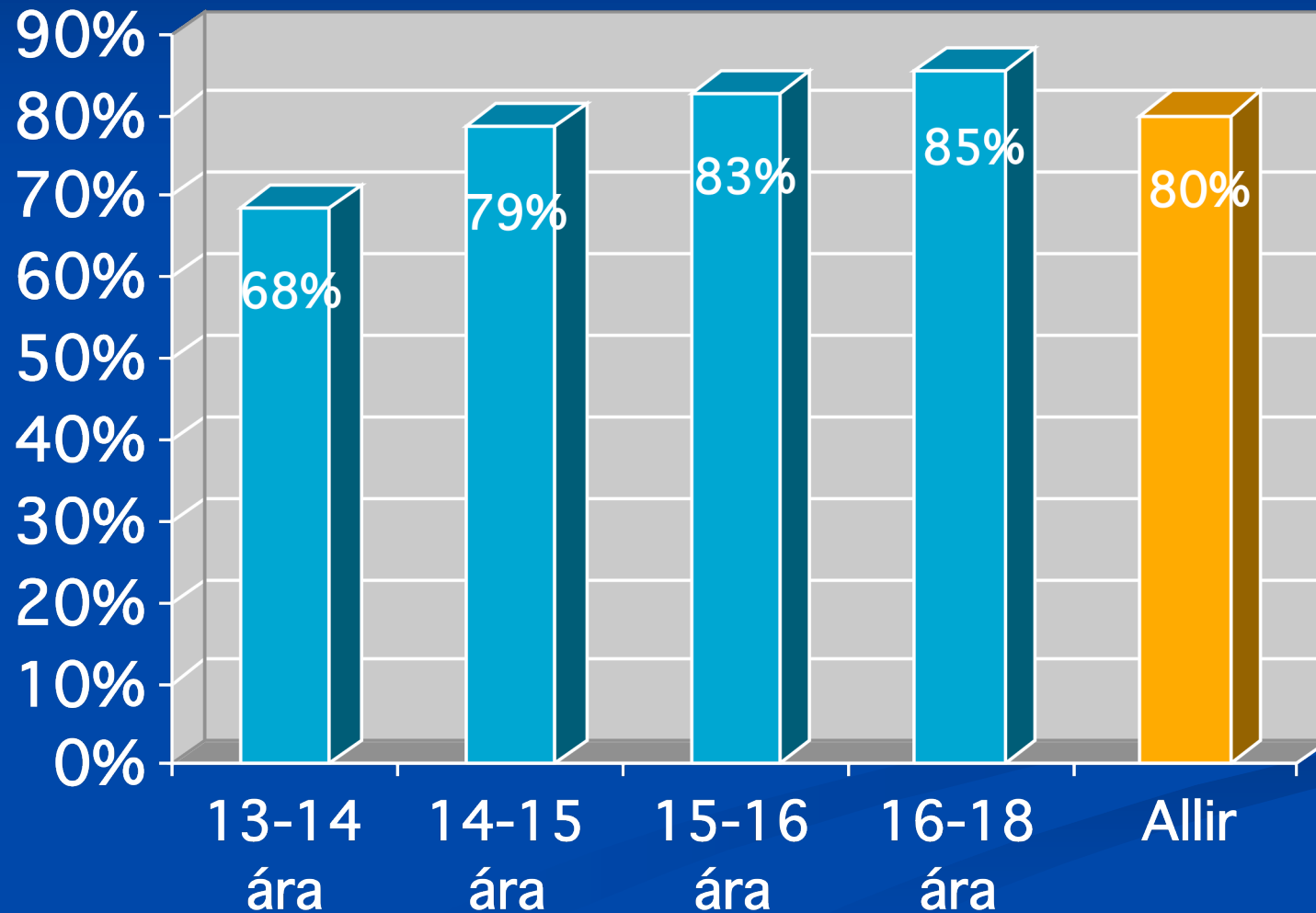
Reykir þú, skipt eftir kyni											
Reykir þú?	Strákar				Stelpur				Samtals		
	Fjöldi		%		Fjöldi		%		Fjöldi		%
Nei	19		23,8		8		11,1		27		17,8
Hef prófað 1 -2 x	2		2,5		1		1,4		3		2,0
Já	59		73,8		63		87,5		122		80,3
Samtals	80		100,0		72		100,0		152		100,0

Aldursskipting										
Reykir þú?	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Nei	6	31,6	9	19,2	7	13,4	5	14,7	27	17,8
Hef prófað	0	0,0	1	2,1	2	3,8	0	0,0	3	2,0
Já	13	68,4	37	78,7	43	82,7	29	85,3	122	80,3
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

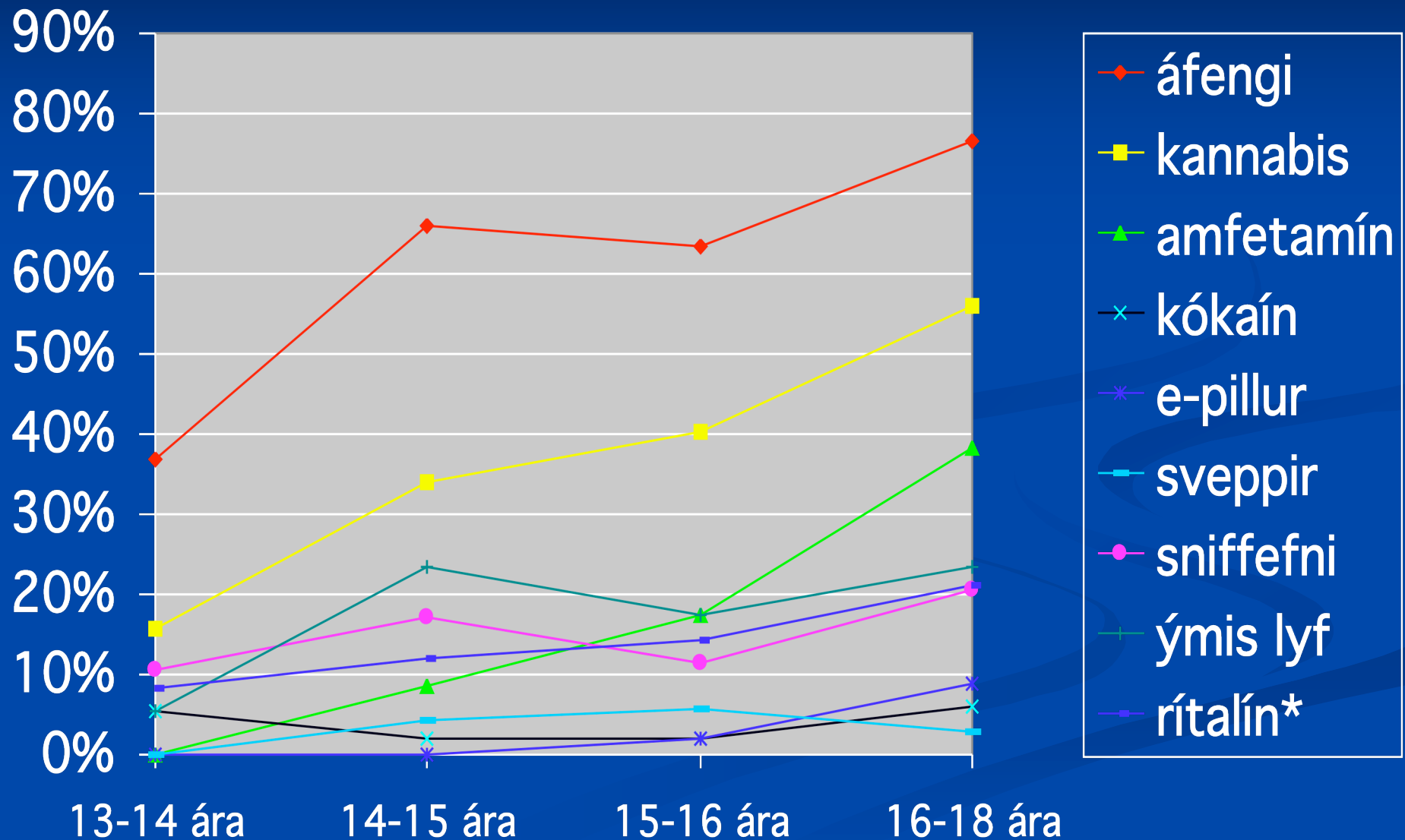
Meðferðardeild 2003-2005

Þeir sem reykja. Aldursskipting (N=152)

(Alls reyktu 121, þar af sagðist rúmur helmingur eða 55% reykja pakka á dag eða meira)

Meðferðardeild 2003-2005 bæði kyn (N=152): Hlutfall þeirra unglinga sem höfðu notað vímuefni oftar en 20 sinnum um ævina

Meðferðardeild

Áfengi 2003-2005 (N=152)

Hversu oft drukkið áfengi, skipt eftir kyni

Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Aldrei	9	11,3	3	4,2	12	7,9
1-2 sinnum	3	3,8	1	1,4	4	2,6
3-10 sinnum	12	15,0	7	9,7	19	12,5
11-20 sinnum	13	16,3	7	9,7	20	13,2
Oftar en 20x	43	53,8	54	75,0	97	63,8
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0

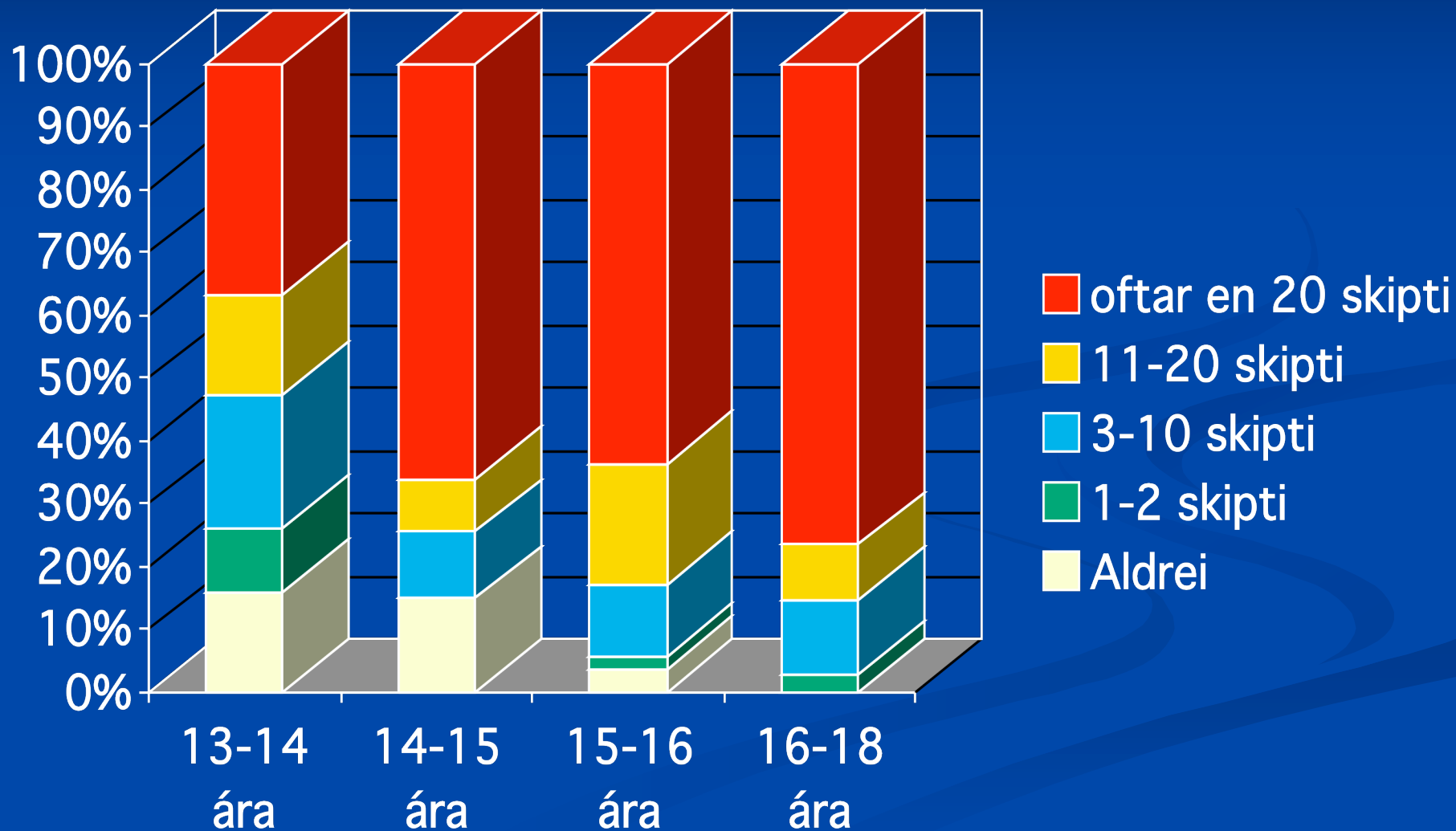
Aldursskipting

Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	3	15,8	7	14,9	2	3,8	0	0,0	12	7,9
1-2 x	2	10,5	0	0,0	1	1,9	1	2,9	4	2,6
3-10 x	4	21,1	5	10,6	6	11,5	4	11,8	19	12,5
11-20 x	3	15,8	4	8,5	10	19,2	3	8,8	20	13,2
Oftar en 20x	7	36,8	31	66,0	33	63,5	26	76,5	97	63,8
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft drukkið áfengi?

Aldursskipting (N=152)

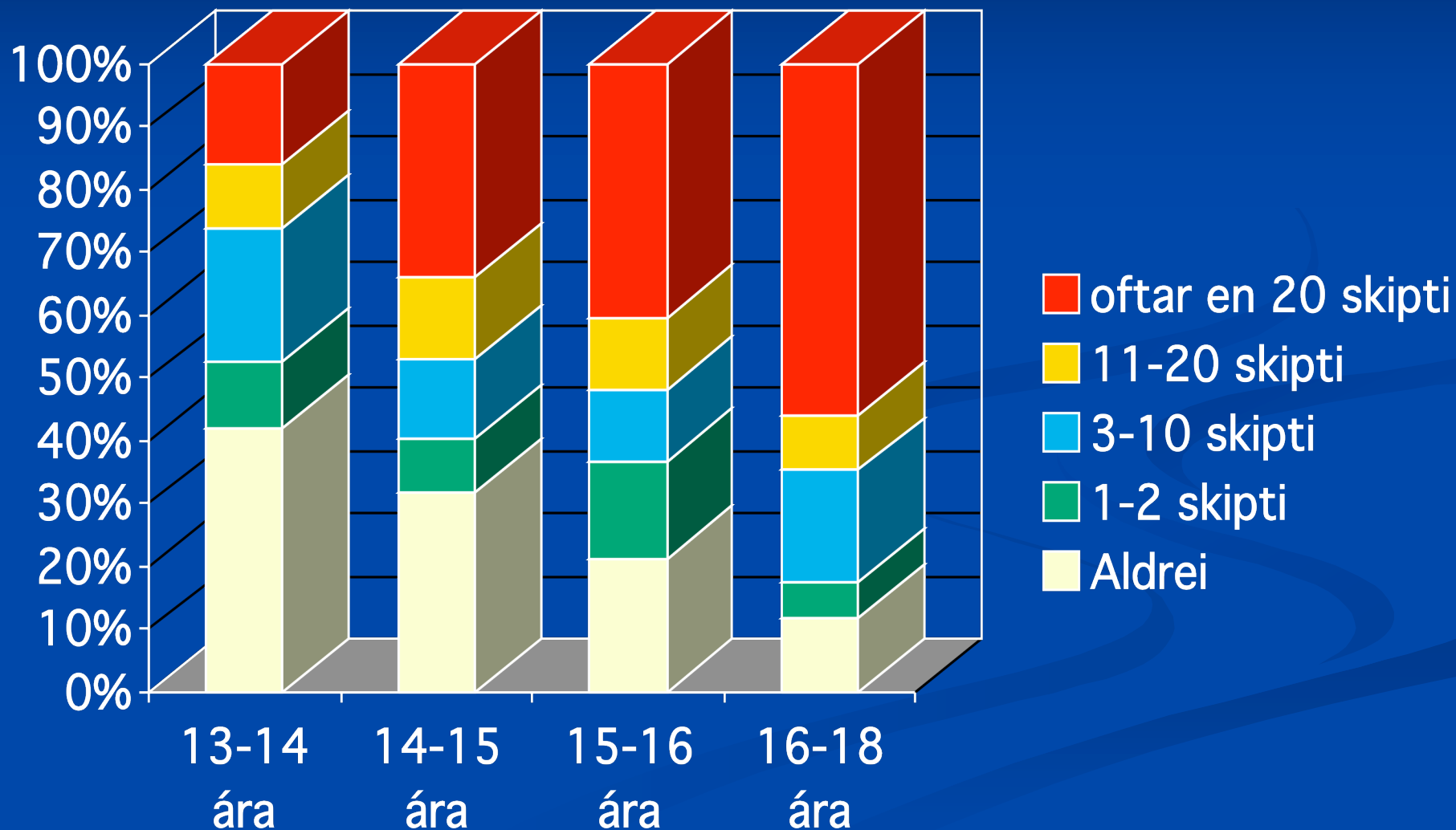
Meðferðardeild

Kannabis (hass, marihuana) 2003-2005

Hversu oft reykt kannabisefni, skipt eftir kyni										
Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals					
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%				
Aldrei	26	32,5	12	16,7	38	25,0				
1-2 sinnum	7	8,8	9	12,5	16	10,5				
3-10 sinnum	12	15,0	10	13,9	22	14,5				
11-20 sinnum	5	6,3	12	16,7	17	11,2				
Oftar en 20x	30	37,5	29	40,3	59	38,8				
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0				
Aldursskipting										
Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	8	42,1	15	31,9	11	21,2	4	11,8	38	25,0
1-2 x	2	10,5	4	8,5	8	15,4	2	5,9	16	10,5
3-10 x	4	21,1	6	12,8	6	11,5	6	17,6	22	14,5
11-20 x	2	10,5	6	12,8	6	11,5	3	8,8	17	11,2
Oftar en 20x	3	15,8	16	34,0	21	40,4	19	55,9	59	38,8
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft reykt kannabisefni (hass eða marihuana)? Aldursskipting (N=152)

Meðferðardeild

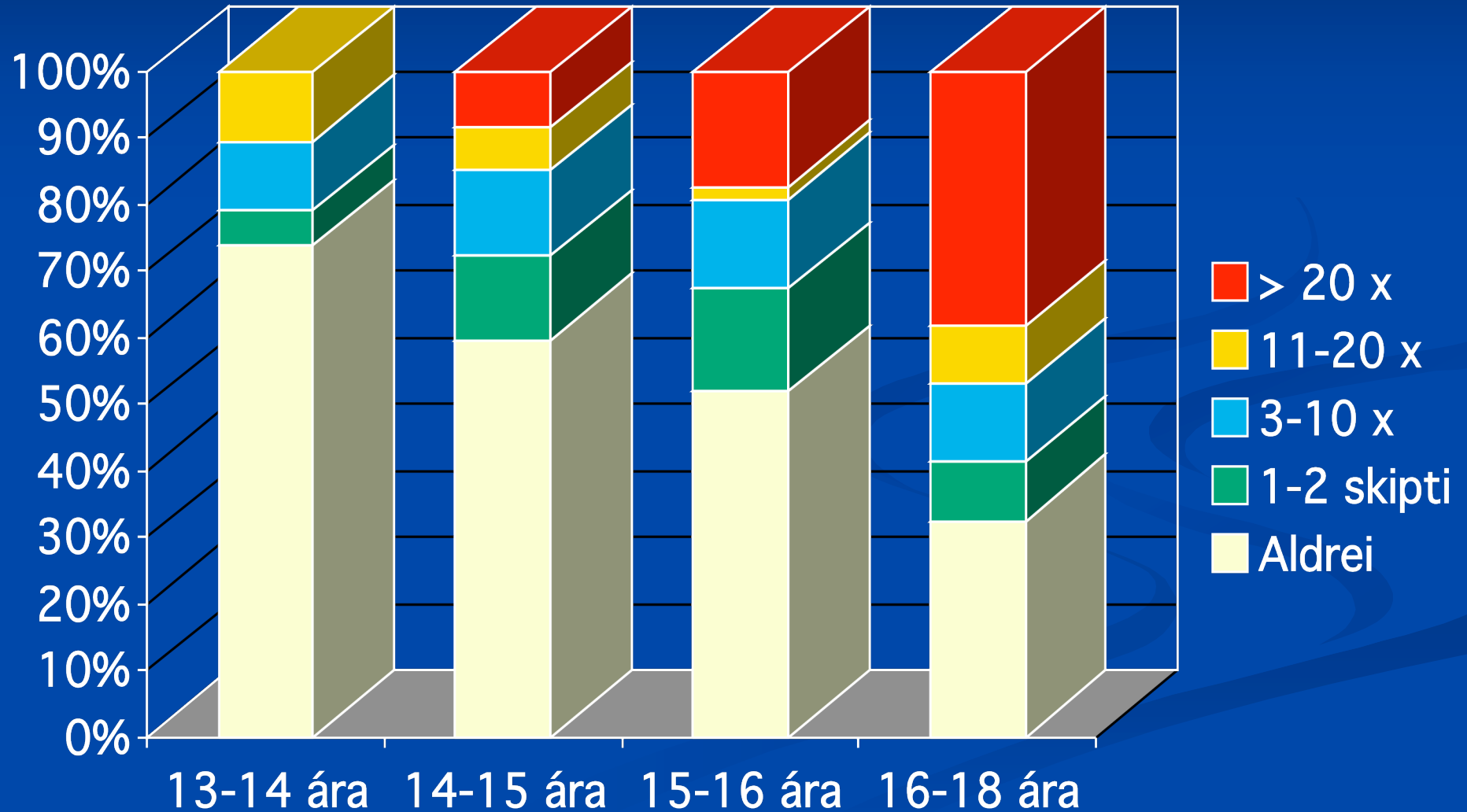
Amfetamín 2003-2005 (N=152)

Hversu oft hefur þú notað amfetamín, skipt eftir kyni										
Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals					
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%				
Aldrei	46	57,5	34	47,2	80	52,6				
1-2 sinnum	9	11,3	9	12,5	18	11,8				
3-10 sinnum	13	16,3	6	8,3	19	12,5				
11-20 sinnum	3	3,8	6	8,3	9	5,9				
Oftar en 20x	9	11,3	17	23,6	26	17,1				
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0				
Aldursskipting										
Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	14	73,7	28	59,6	27	51,9	11	32,4	80	52,6
1-2 x	1	5,3	6	12,8	8	15,4	3	8,8	18	11,8
3-10 x	2	10,5	6	12,8	7	13,5	4	11,8	19	12,5
11-20 x	2	10,5	3	6,4	1	1,9	3	8,8	9	5,9
Oftar en 20x	0	0,0	4	8,5	9	17,3	13	38,2	26	17,1
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft notað amfetamín?

Aldursskipting (N=152)

Meðferðardeild Kókaín 2003-2005 (N=152)

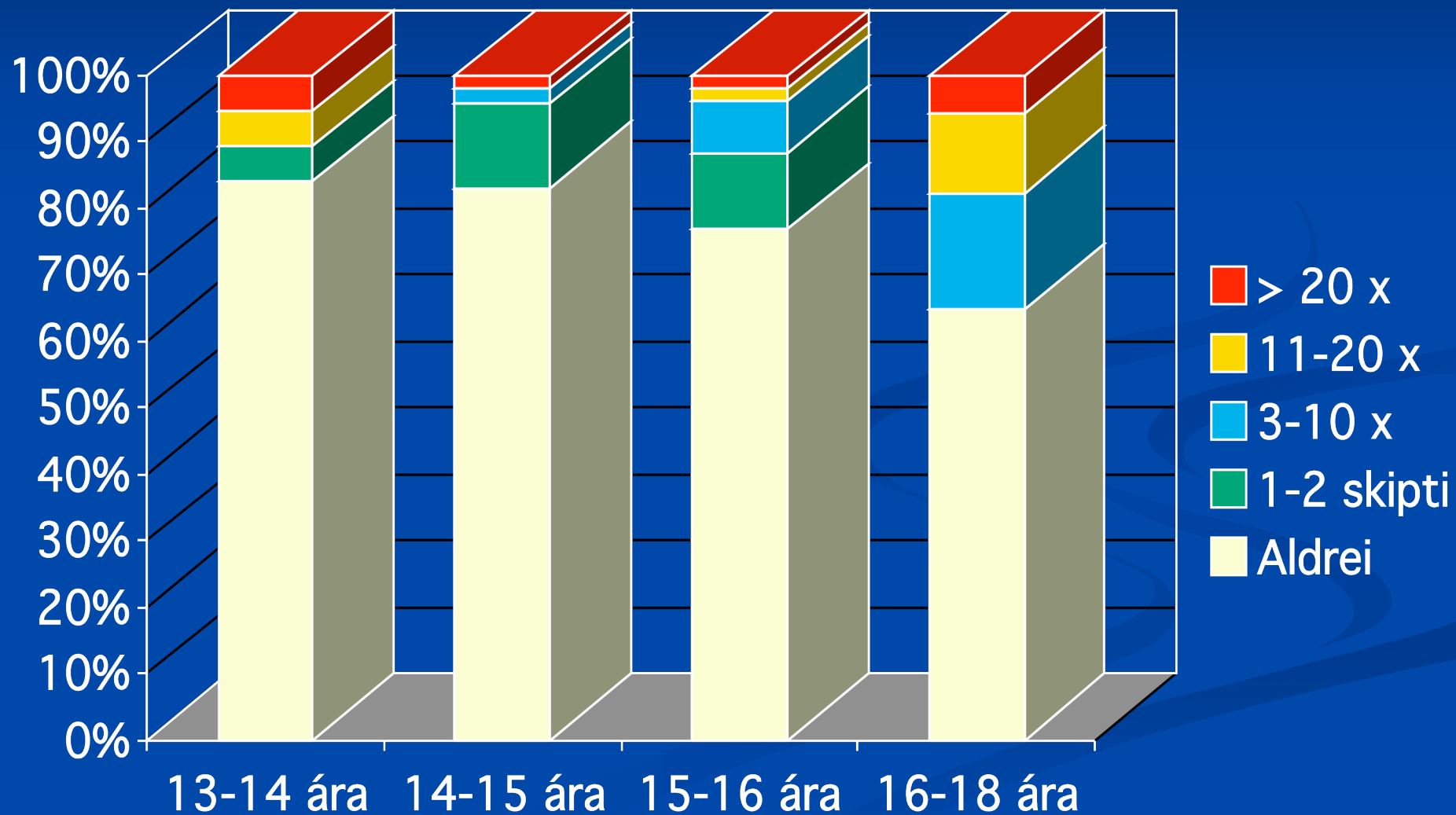
Marktækt fleiri stúlkur (m.v. oftar en tvisvar)

Hversu oft hefur þú notaðkókaín, skipt eftir kyni										
Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals					
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%				
Aldrei	68	85,0	49	68,4	117	77,0				
1-2 sinnum	6	7,5	7	9,7	13	8,6				
3-10 sinnum	4	5,0	76	9,7	11	7,2				
11-20 sinnum	2	2,5	4	5,6	6	3,9				
Oftar en 20x	0	0,0	5	6,9	5	3,3				
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0				
Aldursskipting										
Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	16	84,2	39	83,0	40	76,9	22	64,7	117	77,0
1-2 x	1	5,3	6	12,8	6	11,5	0	0,0	13	8,6
3-10 x	0	0,0	1	2,1	4	7,7	6	17,6	11	7,2
11-20 x	1	5,3	0	0,0	1	1,9	4	11,8	6	3,9
Oftar en 20x	1	5,3	1	2,1	1	1,9	2	5,9	5	3,3
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft notað kókaín?

Aldursskipting (N=152)

Meðferðardeild: e-pillur 2003-2005 (N=152)

Hversu oft hefur þú notaðe -pillur, skipt eftir kyni

Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Aldrei	61	76,3	46	63,9	107	70,4
1-2 sinnum	5	6,3	12	16,7	17	11,2
3-10 sinnum	10	12,5	9	12,5	19	12,5
11-20 sinnum	3	3,8	2	2,8	5	3,3
Oftar en 20x	1	1,3	3	4,2	4	2,6
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0

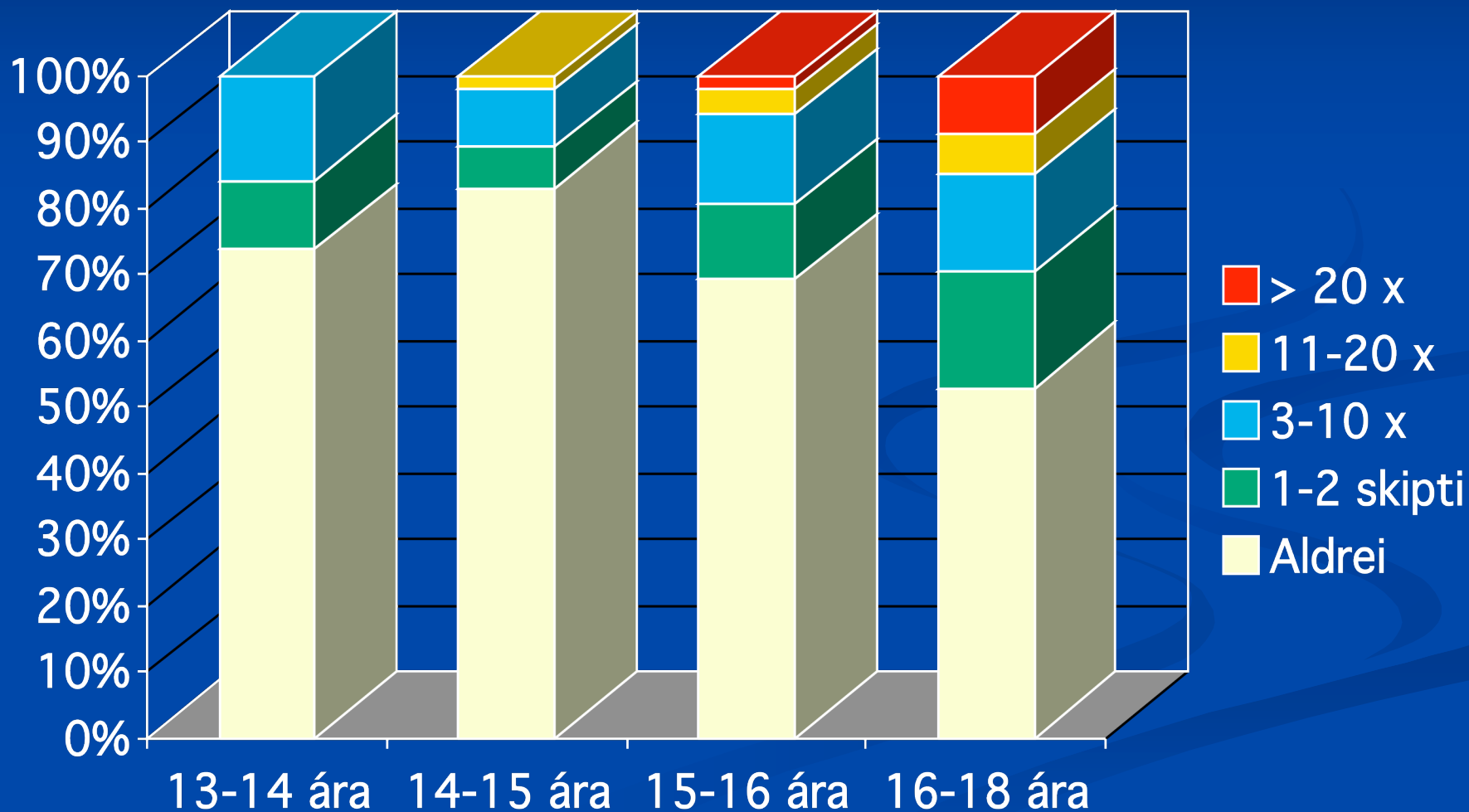
Aldursskipting

Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	14	73,7	39	83,0	36	69,2	18	52,9	107	70,4
1-2 x	2	10,5	3	6,4	6	11,5	6	17,6	17	11,2
3-10 x	3	15,8	4	8,5	7	13,5	5	14,7	19	12,5
11-20 x	0	0,0	1	2,1	2	3,8	2	5,9	5	3,3
Oftar en 20x	0	0,0	0	0,0	1	1,9	3	8,8	4	2,6
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft notað e-pillur?

Aldursskipting (N=152)

Meðferðerdeild: Rítalín (misnotkun) 2004-2005 (N=99)
(Ekki var spurt sérstaklega um Rítalín misnotkun árið 2003 heldur var Rítalín þá fært í flokkinn önnur lyf)

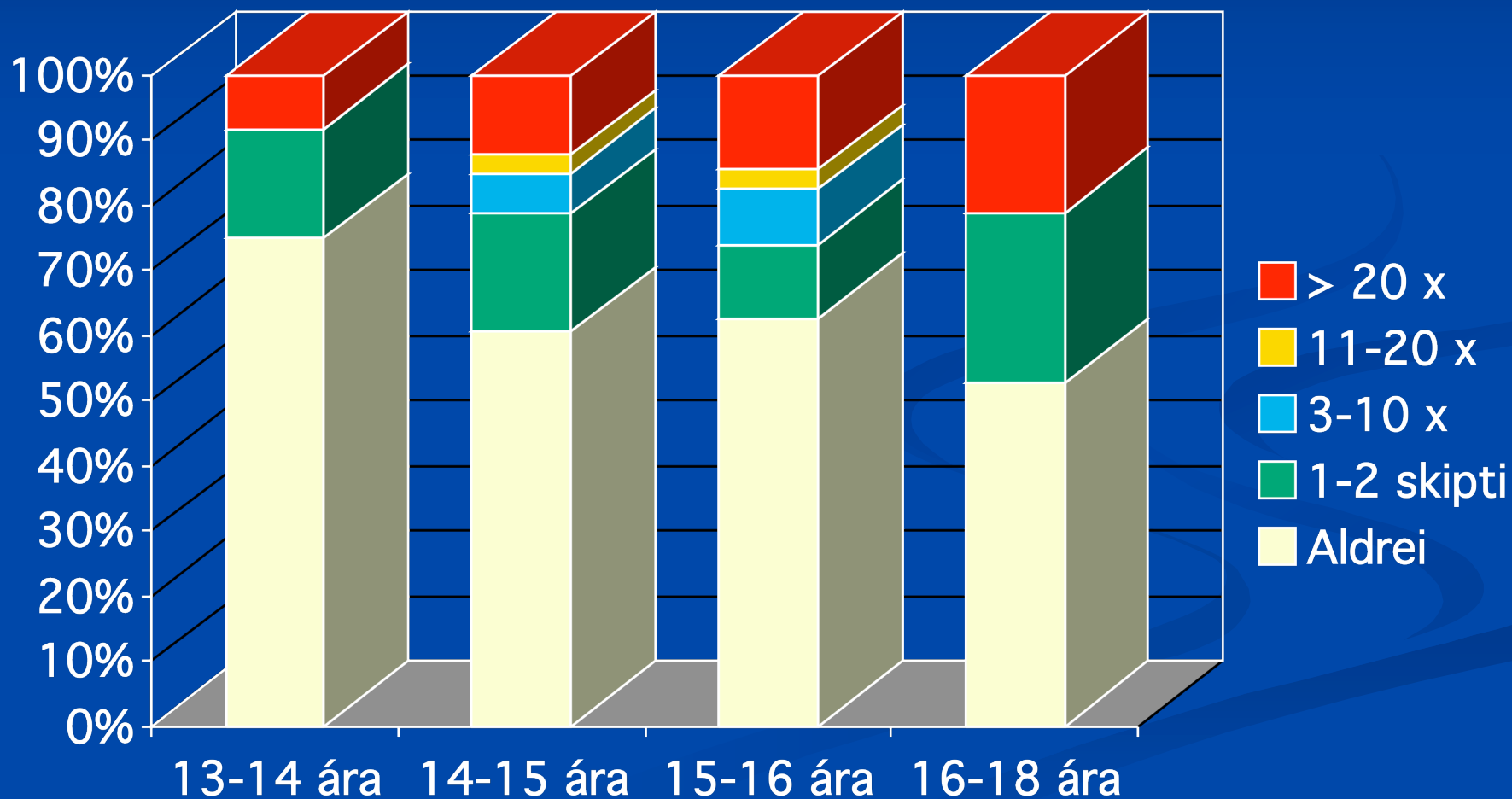
Hversu oft hefur þú notað rítalín, skipt eftir kyni										
Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals					
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%				
Aldrei	32	60,4	29	63,0	61	61,6				
1-2 sinnum	8	15,1	9	19,6	17	17,2				
3-10 sinnum	2	3,8	3	6,5	5	5,1				
11-20 sinnum	2	3,8	0	0,0	2	2,0				
Oftar en 20x	9	17,0	5	10,9	14	14,1				
Samtals	53	100,0	46	100,0	99	100,0				
Aldursskipting										
Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	9	75,0	20	60,6	22	62,9	10	52,6	61	61,6
1-2 x	2	16,7	6	18,2	4	11,4	5	26,3	17	17,2
3-10 x	0	0,0	2	6,1	3	8,6	0	0,0	5	5,1
11-20 x	0	0,0	1	3,0	1	2,9	0	0,0	2	2,0
Oftar en 20x	1	8,3	4	12,1	5	14,3	4	21,1	14	14,1
Samtals	12	100,0	33	100,0	35	100,0	19	100,0	99	100,0

Meðferðardeild 2004-2005

Hversu oft notað Rítalín?

Aldursskipting (N=99)

(Ekki var spurt sérstaklega um Rítalín misnotkun árið 2003 heldur var Rítalín þá fært í flokkinn önnur lyf)

Meðferðardeild: Sniff 2003-2005 (N=152)

Hversu oft hefur þú sniffað skipt eftir kyni

Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Aldrei	48	60,0	42	58,3	90	59,2
1-2 sinnum	6	7,5	6	8,3	12	7,9
3-10 sinnum	6	7,5	11	15,3	17	11,2
11-20 sinnum	5	6,3	5	6,9	10	6,6
Oftar en 20x	15	18,8	8	11,1	23	15,1
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0

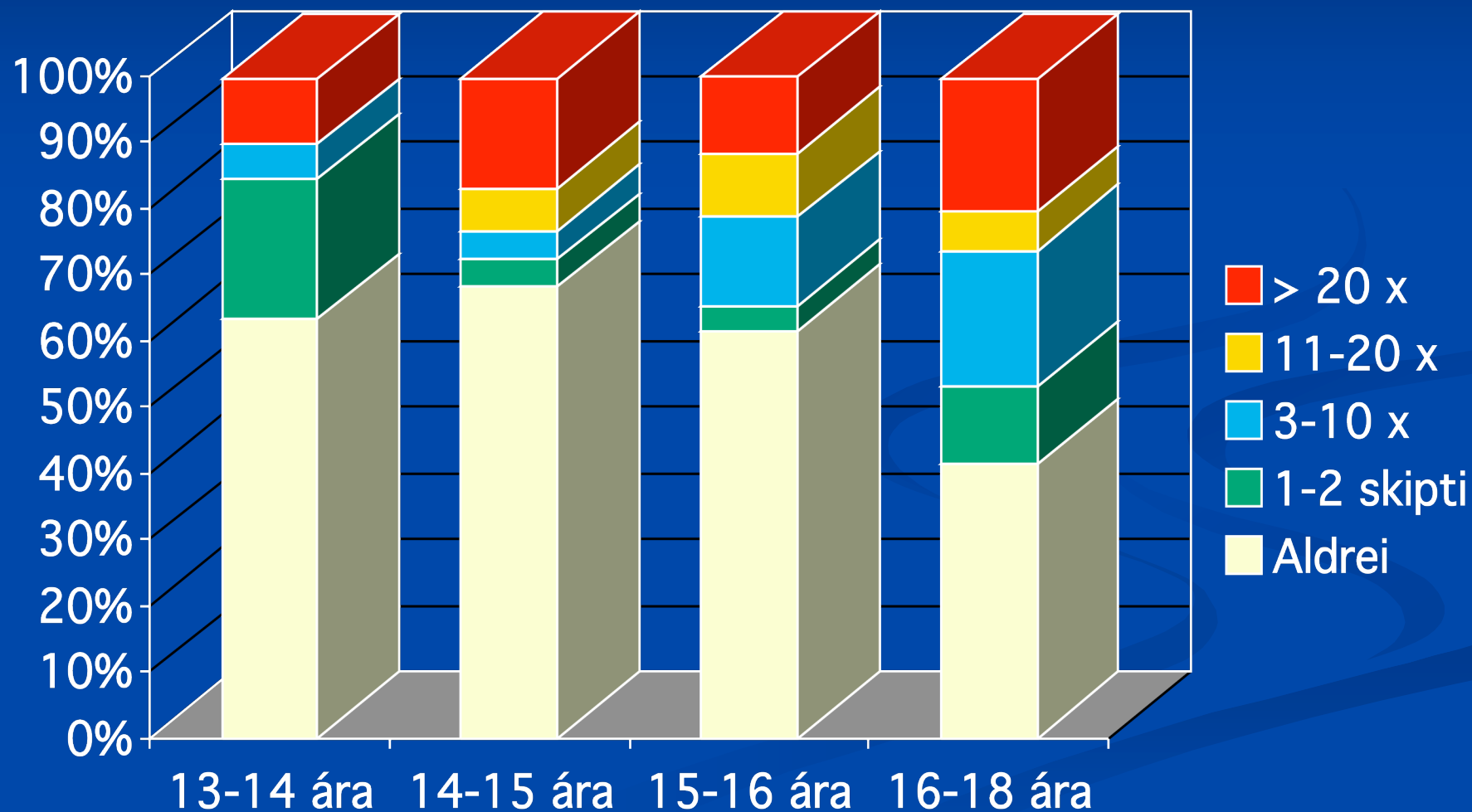
Aldursskipting

Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	12	63,2	32	68,1	32	61,5	14	41,2	90	59,2
1-2 x	4	21,1	2	4,3	2	3,8	4	11,8	12	7,9
3-10 x	1	5,3	2	4,3	7	13,5	7	20,6	17	11,2
11-20 x	0	0,0	3	6,4	5	9,5	2	5,9	10	6,6
Oftar en 20x	2	10,5	8	17,0	6	11,5	7	20,6	23	15,1
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft sniffað?

Aldursskipting (N=152)

Meðferðerdeild: Ýmis lyf 2003-2005 (N=152)

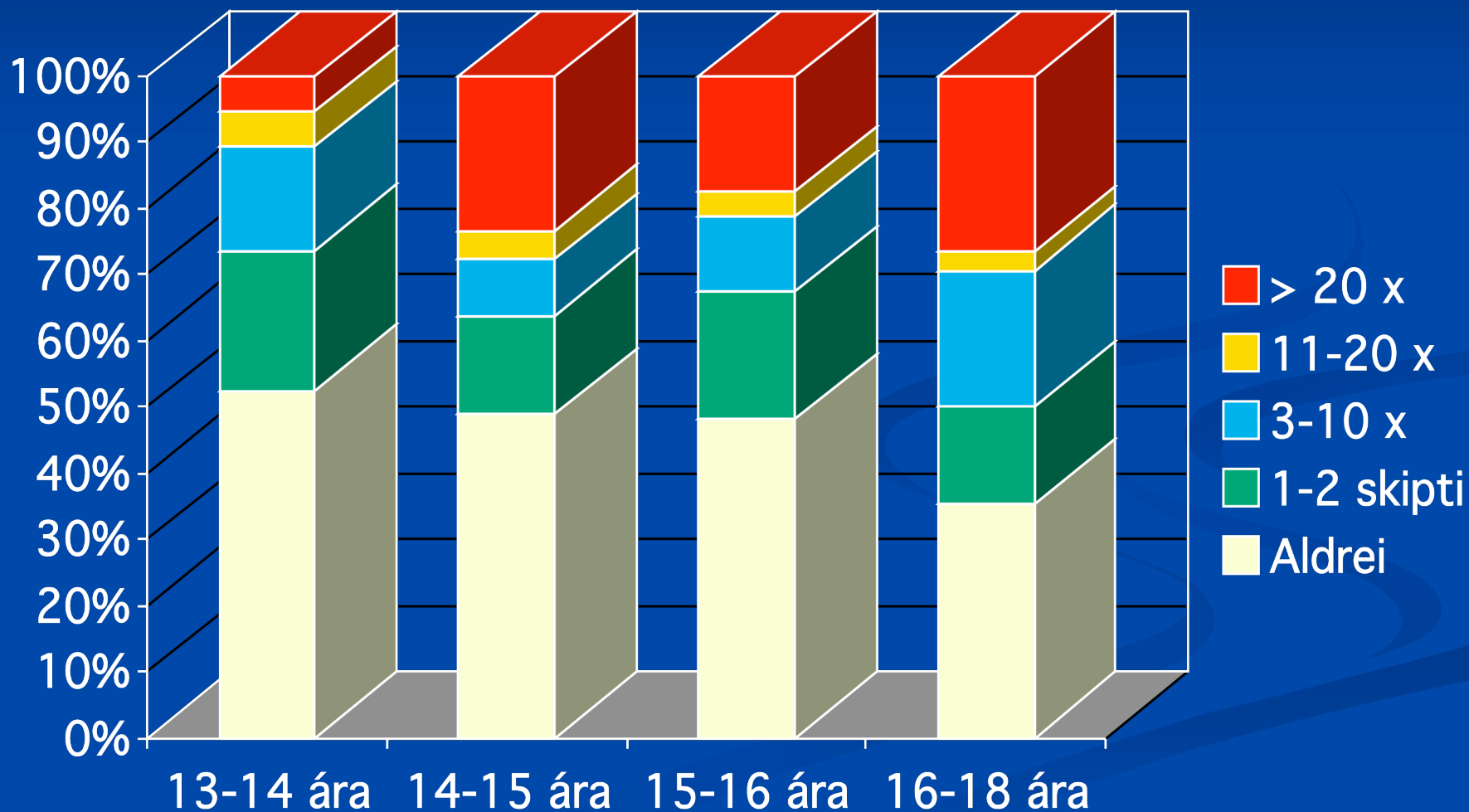
verkjalyf, sterk verkjalyf, róandi- og svefnlyf, ýmis önnur lyf (og rítalín fyrir árið 2003)

Hversu oft hefur þú notað verkjalyf/róandi-/svefnlyf/önnur lyf, skipt eftir kyni										
Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals					
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%				
Aldrei	42	52,5	28	38,9	70	46,1				
1-2 sinnum	13	16,3	13	18,1	26	17,1				
3-10 sinnum	9	11,3	11	15,3	20	13,2				
11-20 sinnum	2	2,5	4	5,6	6	3,9				
Oftar en 20x	14	17,5	16	22,2	30	19,7				
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0				
Aldursskipting										
Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	10	52,6	23	48,9	25	48,1	12	35,3	70	46,1
1-2 x	4	21,1	7	14,9	10	19,2	5	14,7	26	17,1
3-10 x	3	15,8	4	8,5	6	11,5	7	20,6	20	13,2
11-20 x	1	5,3	2	4,3	2	3,8	1	2,9	6	3,9
Oftar en 20x	1	5,3	11	23,4	9	17,3	9	26,5	30	19,7
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft misnotað ýmis lyf?

Aldursskipting (N=152)

Meðferðardeild: Sveppir 2003-2005

Hversu oft hefur þú notað sveppi, skipt eftir kyni

Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Aldrei	56	70,0	50	69,4	106	69,7
1-2 sinnum	11	13,8	10	13,9	21	13,8
3-10 sinnum	7	8,8	8	11,1	15	9,9
11-20 sinnum	2	2,5	2	2,8	4	2,6
Oftar en 20x	4	5,0	2	2,8	6	3,9
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0

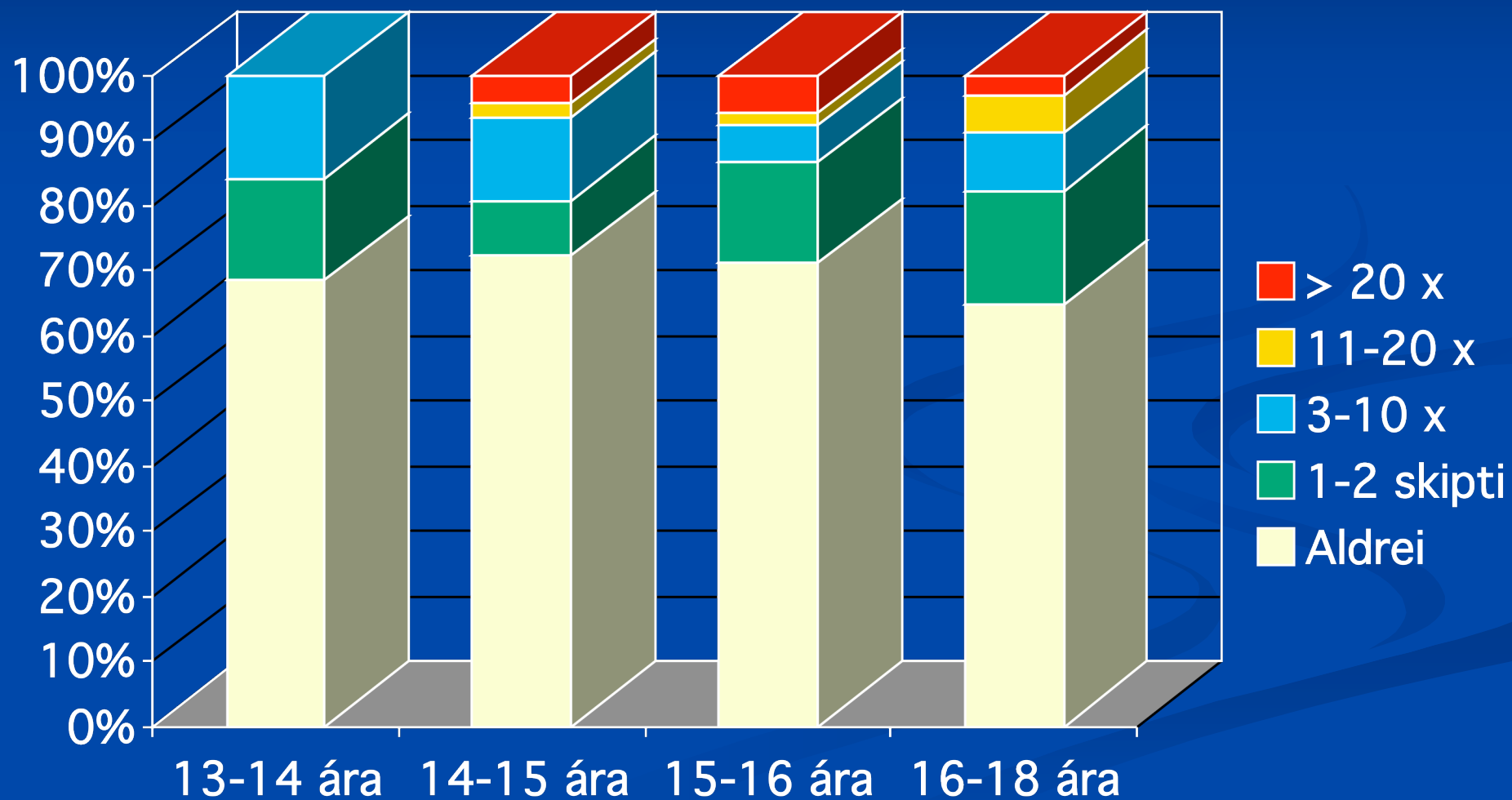
Aldursskipting

Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	13	68,4	34	72,3	37	71,2	22	64,7	106	69,7
1-2 x	3	15,8	4	8,5	8	15,4	6	17,6	21	13,8
3-10 x	3	15,8	6	12,8	3	5,8	3	8,8	15	9,9
11-20 x	0	0,0	1	2,1	1	1,9	2	5,9	4	2,6
Oftar en 20x	0	0,0	2	4,3	3	5,8	1	2,9	6	3,9
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft notað sveppi?

Aldursskipting (N=152)

Meðferðardeild: LSD 2003-2005

Hversu oft hefur þú notað LSD, skipt eftir kyni

Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Aldrei	79	98,8	66	91,7	145	95,4
1-2 sinnum	1	1,3	6	8,3	7	4,6
3-10 sinnum	0	0,0	0	0,0	0	0,0
11-20 sinnum	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Oftar en 20x	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0

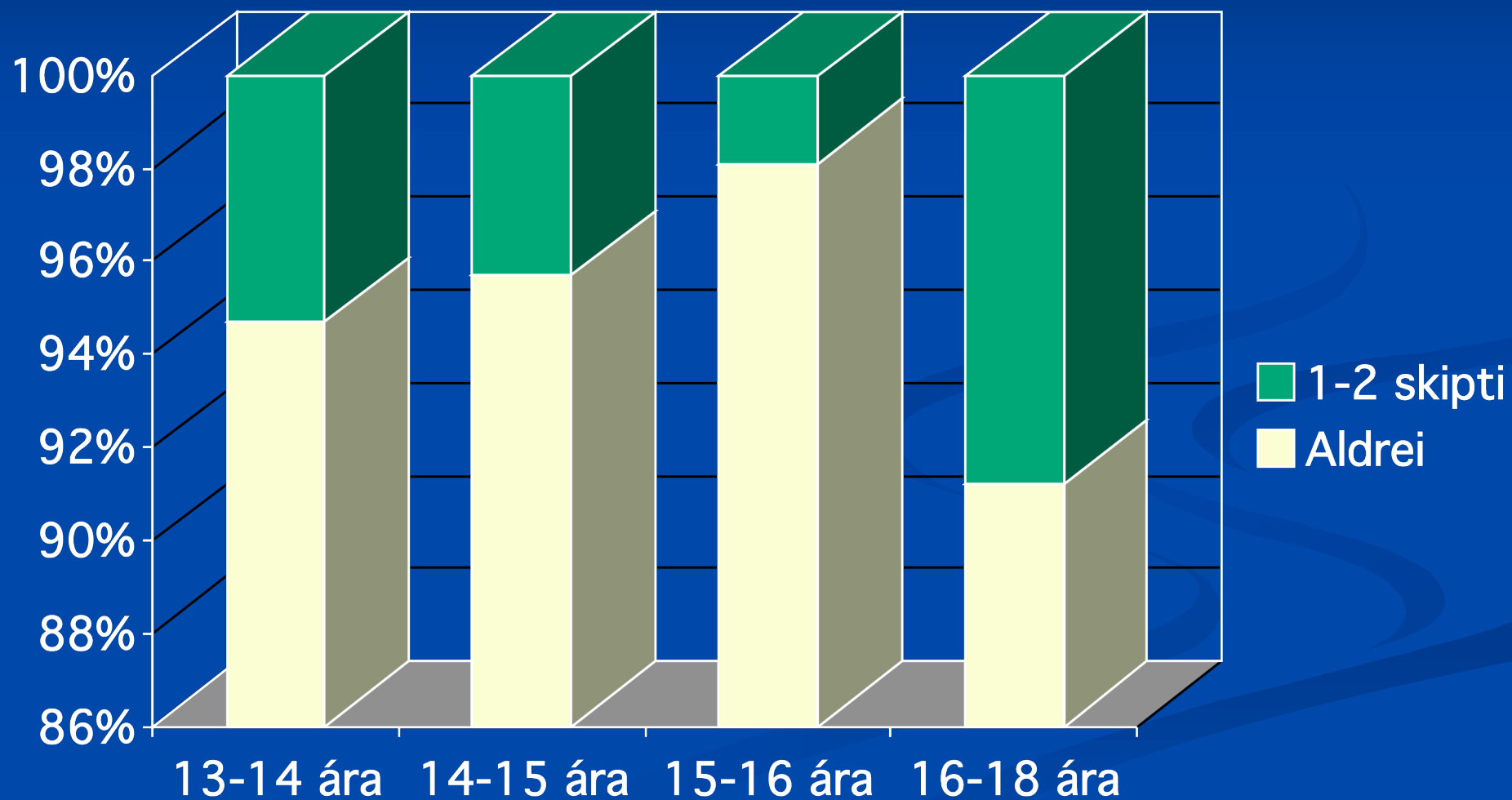
Aldursskipting

Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	18	94,7	45	95,7	51	98,1	31	91,2	145	95,4
1-2 x	1	5,3	2	4,3	1	1,9	3	8,8	7	4,6
3-10 x	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
11-20 x	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Oftar en 20x	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft notað LSD?

Aldursskipting (N=152)

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft sprautað þig?

Hversu oft hefur þú sprautað þig, skipt eftir kyni

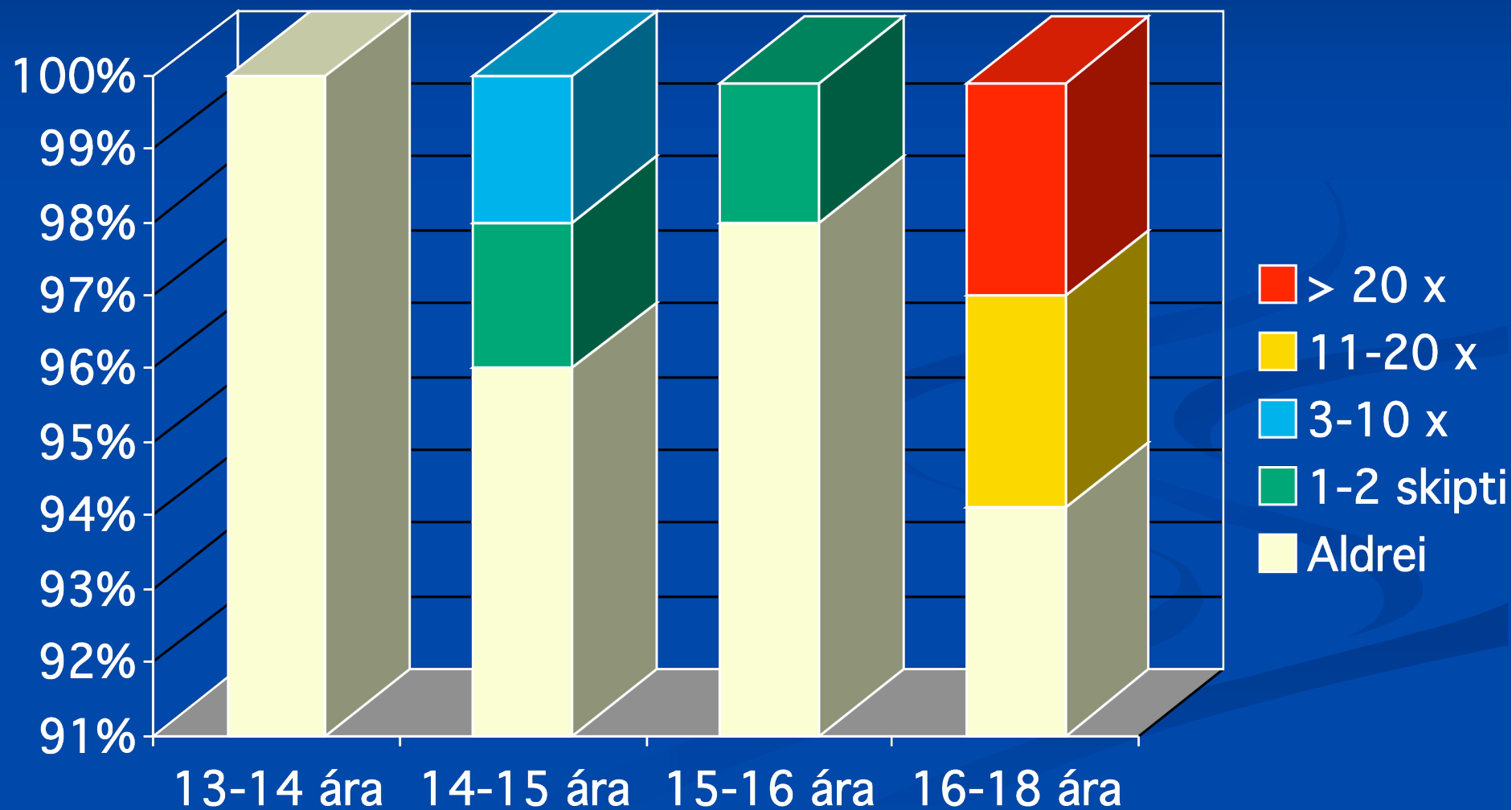
Hversu oft	Strákar		Stelpur		Samtals	
	Fjöldi	%	Fjöldi	%	Fjöldi	%
Aldrei	80	100,0	67	93,1	147	96,7
1-2 sinnum	0	0,0	2	2,8	2	1,3
3-10 sinnum	0	0,0	1	1,4	1	0,7
11-20 sinnum	0	0,0	1	1,4	1	0,7
Oftar en 20x	0	0,0	1	1,4	1	0,7
Samtals	80	100,0	72	100,0	152	100,0

Aldursskipting

Hversu oft	12-14 ára		14-15 ára		15-16 ára		16-18 ára		Samtals	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Aldrei	19	100,0	45	95,7	51	98,1	32	94,1	147	96,7
1-2 x	0	0,0	1	2,1	1	1,9	0	0,0	2	1,3
3-10 x	0	0,0	1	2,1	0	0,0	0	0,0	1	0,7
11-20 x	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	2,9	1	0,7
Oftar en 20x	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	2,9	1	0,7
Samtals	19	100,0	47	100,0	52	100,0	34	100,0	152	100,0

Meðferðardeild 2003-2005

Hversu oft sprautað þig?

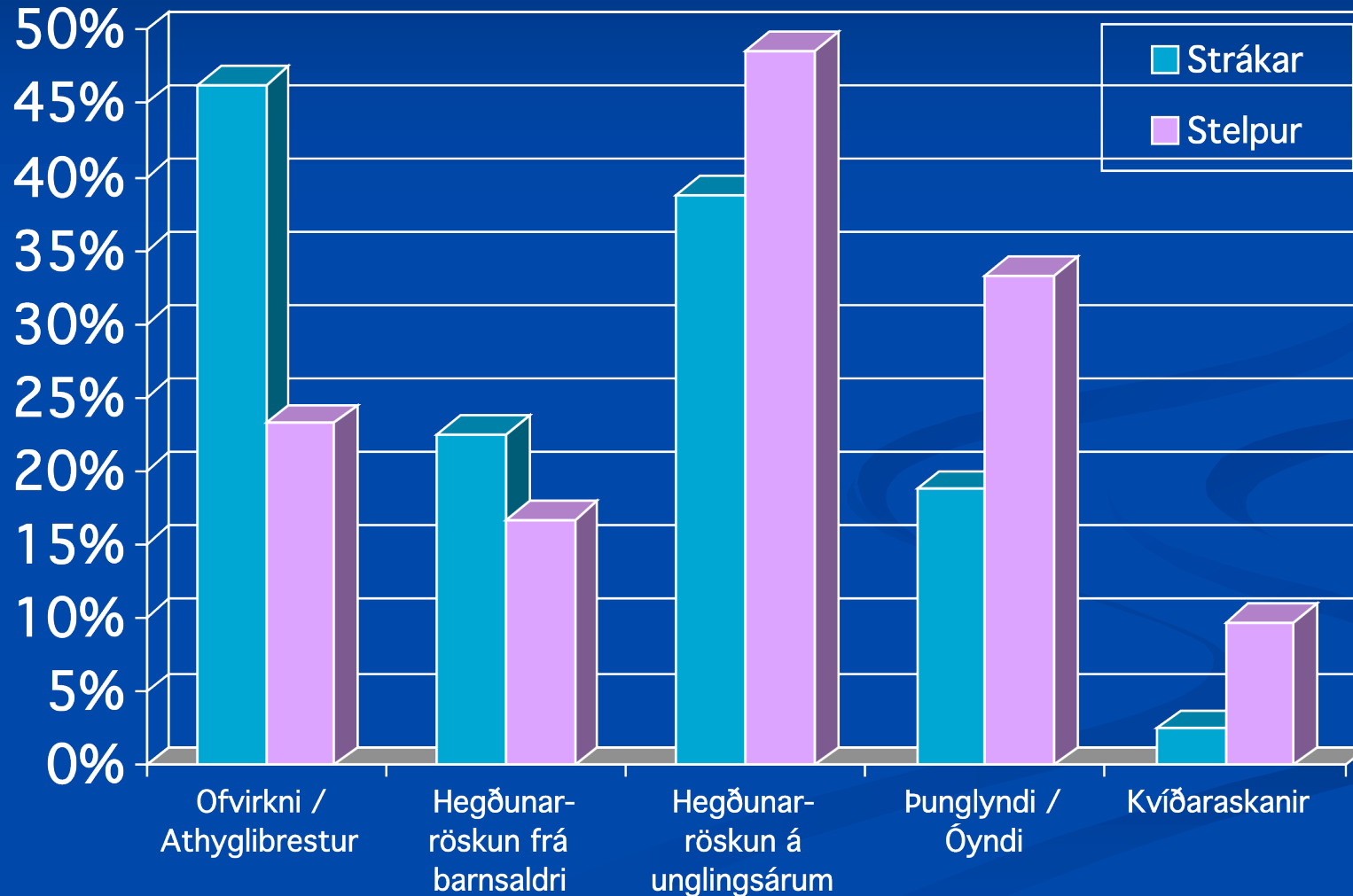
Sniff og ýmis lyf 2003-2005 (N=152)

- Alls sögðust 62 hafa sniffað, þar af tilgreindu 54 hvaða efni þeir notuðu. Flestir nefndu gas, en næstalgengustu efnin voru bensín og lím. Einnig voru nefnd önnur efni. Nokkur hluti svarenda sagðist hafa notað 3 eða fleiri efni, oftast gas, lím og bensín
- Alls sögðust 81 hafa (mis-)notað ýmis lyf, þar af nefndu 73 hvers konar lyf voru notuð. Algengust voru verkjalyf og lyfseðilsskyld lyf eins og róandi lyf, svefnlyf og mjög sterk verkjalyf. Nokkur hluti svarenda sagðist hafa misnotað 3 eða fleiri lyf (ef frá eru talin verkjalyf sem hægt er að kaupa án lyfseðils)

Þættir sem auka líkur á þróun vímuefnavanda hjá börnum

- Hegðunarröskun, ofvirkni og þunglyndi hafa áhrif á þróun vímuefnaneyslu – þunglyndið hefur sérstaklega áhrif hjá stúlkum (Whitmore et al, 1997)
- Auknar líkur eru á þróun vímuefnavanda þegar ofvirkni og hegðunarröskun fara saman. Mikilvægt er að kanna áhrif ofvirkni og hegðunarröskunar í meðferð til að átta sig á þróun vímuefnavandans og hvað viðheldur honum (Flory & Lynam, 2003)
- Fjöldi rannsókna hefur leitt í ljós að líkur á vímuefnavanda margfaldast hjá börnum sem orðið hafa fyrir áföllum, einkum líkamlegu eða kynferðislegu ofbeldi (Schäfer, 2006)

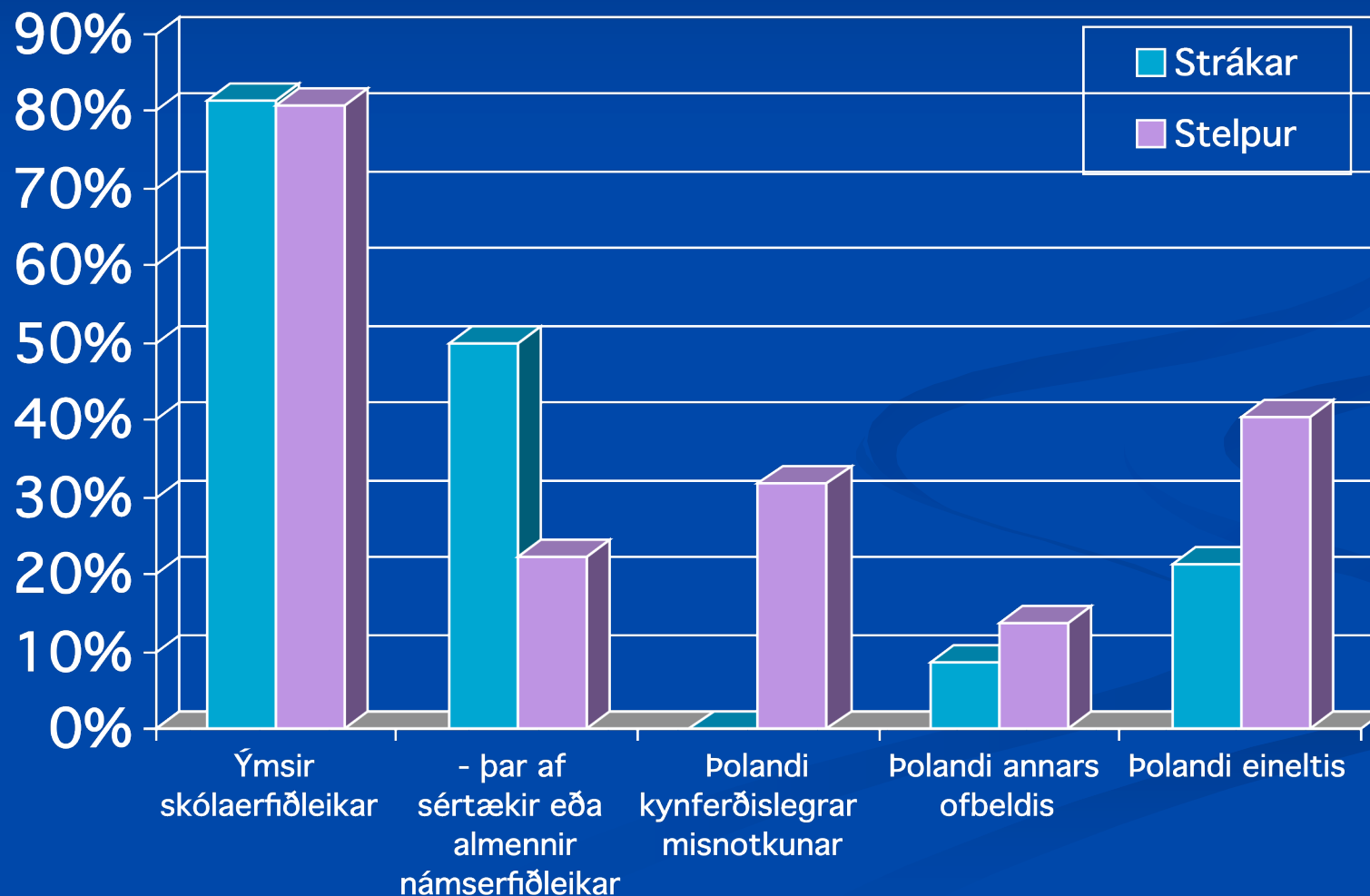
Helsti vandi barna á Stuðlum 2003-2005 (N=152) Samkvæmt K-SADS greiningarviðtali

Helsti vandi barna á Stuðlum 2003-2005 (N=152)

Aðsendar upplýsingar og mat

Gera verður ráð fyrir að tölur hér að neðan um kynferðislega misnotkun, líkamlegt og/eða andlegt ofbeldi og einelti séu of lágar miðað við fjölda raunverulegra þolenda vegna þess að ekki segja allir frá slíkum atburðum

Um forvarnir og meðferð hegðunar- og vímuefnavanda barna

- Þau inngrip virka helst sem þjálfar: „*ýmsar tegundir félagsfærni (s.s. æfa sig í sjálfstjórn, streitustjórnun, ábyrgri ákvarðanatöku og finna lausnir vandamála í umgengni við aðra)*“ (Gottfredson, 1997)
- Sérstaklega varðandi afbrot eða vímuefnaneyslu: Veita börnum þjálfun í að „*hugsa um og takast á við aðstæður sem geta leitt þau í vandræði og átta sig á hvaða tilfinningar fylgja því*“ (Gottfredson, 1997)
- Mikilvægt er að vera samstíga um fjölpættar aðferðir sem byggja m.a. á Hugrænni atferlismeðferð, Motivational Interviewing og færniþjálfun eins og Aggression Replacement Training (Andreassen 2003)

Hvaða aðferðir á Stuðlum?

- Greining
 - Aðsendar upplýsingar, foreldraviðtöl, greiningarviðtal, sálfræðileg matstæki, kerfisbundin athugun og samráð starfsmanna
- Vinna með foreldrum og aðlögun að heimahögum
- Atferlismótun / Hugræn atferlismeðferð
 - Reglubundin dagskrá, stiga- &, þrepakerfi (einstaklingsmiðað við færni og hegðun í víðara samhengi)
 - Líkami, hugsun, tilfinningar, hegðun. Viðhorf til sjálfs sín, annara, umhverfis, framtíðar
- Þjálfun í félagsfærni og reiðistjórnun
- Hvatning miðað við getu (Motvational Interviewing)
 - Ekki fara fram úr skjólstæðingi, skoða kosti og galla osfv. (Skjólstæðingar Stuðla flestir mjög tvístígandi eða neita því að eiga við vanda að stríða)

Heimildir

- Andreassen, T. (2003). *Behandling af ungdom i institutioner. Hvasier forskningen?* Oslo: Kommunalforlaget.
- Flory, K. & Lynam, D.R. (2003), The relation between Attention Deficit Hyperactivity Disorder and Substance Abuse: What role does Conduct Disorder play. *Clinical Child and Family Psychology Review, 6, No 1*
- Gottfredson, D. (1997). School-based crime prevention. Birtist í: Shermann, L. W. (útg) *Preventing crime: What works, what doesn't, what's promissing. A Report to the United States Congress.* University of Maryland
- Schäfer, I. (2006). Die Bedeutung von Traumatisierungen für die Entwicklung und den Verlauf von Suchterkrankungen. Birtist í: Schäfer, I. & Krausz, M. (útg.) *Trauma und Sucht. Konzepte, Diagnostik, Behandlung.* Stuttgart: Klett-Cotta
- Whitmore, E.A., Mikulich, S.K., Thompson, L.L., Riggs, P.D., Aarons, G.A., Crowley, T.J. (1997), Influences on adolescent substance dependence: conduct disorder, depression, attention deficit hyperactivity disorder, and gender. *Drug and Alcohol Dependence 47, 87-97*